

Oolannin sota

Oiva Turpeinen: *Oolannin sota: Itämainen sota Suomessa*. Helsinki: Tammi, 2003. 208 s.

Professori Oiva Turpeisen *Oolannin sodan* (1854-1856) historia on ensimmäinen osa hänen Suuriruhtinaan Suomea (1809-1917) käsittelevästä teossarjastaan. Oolannin sota oli osa itämaista sotaa eli Krimin sotaa (1853-1856), jossa Venäjä taisteli Turkia ja sen liittolaisia Englantia, Ranskaa ja Sardiniaa vastaan. Sota puhkesi Venäjän kannalta "vahingossa", kun Turkki ei alistunutkaan Venäjän pelotteluun, niin kuin keisari Nikolai I (1825-1855) oli kuvitellut. Länsiliittoutuneet korjasivat voiton valloittamalla Krimillä sijaitsevan Sevastopolin linnoituksen. Hävittämällä laivastoillaan Venäjän Itämeren rannikoita Englanti ja Ranska sitoivat 300 000 venäläistä sotilasta Itämeren alueelle. Koska Venäjän laivastosta ei ollut liittoutuneille vastusta, maan oli yritettävä torjua vihollisen hyökkäykset rannikkolinnoituksistaan käsin ja maajoukkojensa avulla. Niiden liikkuvuus oli laivastoon verrattuna olematon. Liittoutuneiden täsmäiskuja torjuakseen Venäjä saattoi vain ripotella sotilaansa pitkin rannikoitaan. Näin ollen se ei pystynyt käyttämään likimainkaan kaikkea miesvoimaansa sodan päänyttämällä. Uuden aikaisen laivastonsa, tykistönsä ja muun aseistuksensa ansiosta liittoutuneet voittivat täällä vastustajansa. Vaikka Ahvenanmaan Bomarsundin linnoitus tuhottiin ja Helsingin Viapori pommitettiin raunioiksi, Itämeren sota oli Krimin sotatapahtumiin nähden vain varjonyrkkeilyä. Länsivaltojen laivasto osoitti täälläkin ylivertauisuutensa moukaroimalla Viaporia etäisyydeltä, jonne venäläisten tykkien ammuksot eivät lenneet.

Turpeisen kirja ei ole tutkimesta sanan puhtaimmasta merkityksessä vaan sijoittuu tutkimuksen ja populaarin reportaasin välimaastoon. Erinomainen kieliasu ja loisteliäs kuvitus takaavat miellyttävän lukukokemuksen. Teksti ei ole vain luettavaa, vaan asiatiedot ovat myös kohdallaan. Turpeinen on 1800-luvun historian parhaita tuntijoita ja se näkyy. Näyttävällä kuvituksella ei peitellä asiasisällön köyhyttä niin kuin välistä tällaisissa suurteoksissa.

Mielestäni on vahinko, ettei Turpeinen lainkaan käsittele Krimin sodan seurauksia. Osoittamalla uskollisuutensa Venäjälle suomalaiset voittivat lähes puolivuosisataa lisää aikaa autonomiansa säilyttämiseen ja lujittami-

seen. Venäjälle sota oli katastrofi. Se oli kuvitellut olevansa yhä muihin eurooppalaisiin valtioihin nähden sotilaallisesti ylivertainen, mutta sota oli paljastanut sen sotilaallisen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen jälkeenjääneisyyden. Vaikka maa kuinka yritti nykyaikaistua, vanhat rakenteet tekivät sitkeää vastarintaa. Venäjä oli yhä ensimmäisen maailmansodan puhjetessa 1914 eurooppalaisia kilpailijoitaan jäljessä eikä sen kyky kestää pitkittyvän suursodan rasituksia ollut erityisen hyvä. Kaikki Venäjän johdossa olevat henkilöt olivat selvillä maansa heikkouksista. Tämä ajoi Venäjän ottamaan ulkopolitiikassaan sellaisia riskejä, jotka kerran toisensa jälkeen veivät sen sotiin. Viimeinen niistä tuhosi koko vanhan Venäjän.

Antti Kujala